

Medyada Filistin İşgali ve Uluslararası İnsancıl Hukuk

Beyza ÖZTURANLI*

Öz

Elli yılı aşkın süredir işgal altında olan Filistin, 7 Ekim 2023 tarihinde Hamas'ın, İsrail ülkesinde düzenlediği saldırı sonrası İsrail askeri güçlerinin ağır karşı saldırılarına maruz kalmıştır. İsrail'in işgal ve abluka politikaları açıkça soykırım suçunu ve uluslararası insancıl hukuk ihlallerini işaret ederken, medya organlarının, İsrail askeri operasyonlarının meşruiyet sorunu, Hamas eylemleri ve Filistin'deki çatışmaların nedenleri ve sonuçları hakkında yer verdiği haberler pozitif hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını etkilemektedir. 1967'den beri devam eden Filistin işgalinde, uluslararası hukuk ve bu minvalde insancıl hukuk çerçevesinde değerlendirilmesi gereken devlet ya da devlet dışı aktörlerin gerçekleştirdiği şiddet içeren eylemlerinin, medya unsurları tarafından aktarılma şekli, uluslararası insancıl hukukun uygulanma(ma)sı bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İşgal Altında Filistin, İsrail, Medya, Propaganda, İnsancıl Hukuk

*Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

E-mail: bozturanli.sanda@ogu.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4184-5563

DOI: 10.37679/trta.1401913

ÖZTURANLI, B. (2024). Medyada Filistin İşgali ve Uluslararası İnsancıl Hukuk. TRT Akademi, 09(20), 56-79. <https://doi.org/10.37679/trta.1401913>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 08.12.2023

Revizyon Tarihi: 04.01.2024

Kabul Tarihi: 11.01.2024

Palestine Occupation in Media and International Humanitarian Law

Beyza ÖZTURANLI

Abstract

Occupied Palestine has been subjected to heavy counter-attacks by Israel Army after the attacks organized by Hamas on Israel on October 7, 2023, which has been occupied for more than fifty years. While occupation and blockade policies clearly indicate the crime of genocide and violations of international humanitarian law, media coverage on the question of legitimacy of Israeli military operations, the actions of Hamas, and the causes and consequences of the conflicts, effects the interpretation and consequences of positive law. During the occupation of Palestine, which has been going on since 1967, the way in which the violent acts carried out by state or non-state actors, which should be evaluated within the framework of international law and humanitarian law, are conveyed by media organs is important in terms of applying (or not) applying rule of international humanitarian law.

Keywords: Occupied Palestine, Israel, Media, Propaganda, Humanitarian Law

Research Paper

Received: 08.12.2023

Revised: 04.01.2024

Accepted: 11.01.2024

1. Giriş

Dünyanın herhangi bir yerinde sıcak çatışmalar sürerken, politikacılar, uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşları “uluslararası hukuka” sık sık atıf yapmakta ve medyaya yansıyan bu açıklamalar, uluslararası hukukun algılanan önemine işaret etmektedir. Aynı zamanda, medyada yer alan silahlı çatışmalara ilişkin haberler, pek çok kişiyi uluslararası hukukun geçerliliğini ve etkililiğini sorgulamaya ittiği kadar, hangi normlara atıfta bulunulduğu, hangi aktörlerin sorumlu tutulduğu ve hangi mağdurların cezalandırıldığı konusunda verili bilgilerin yarattığı karmaşaya maruz bırakmaktadır.

Uluslararası hukukun kurucusu olarak anılan Hugo Grotius 1625’te Savaş ve Barış isimli ünlü eserini yazdığından beri uluslararası hukuk, savaş ve barış hâlini düzenleyen bir hukuk dalından, devletlerarası ilişkilerin tamamını düzenleyen bir hukuk dalına doğru oldukça yavaş bir evrim süreci geçirmiştir (Grotius, 1625). Bu süreç hâlen devam etmekle birlikte, uluslararası örgütler, II. Dünya Savaşı sonundan itibaren Birleşmiş Milletlerin (BM) kuruluşu ile birlikte uluslararası hukukun aktörleri arasında yerini almış ve bugün çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları ve hatta insan hakları devrimi nedeniyle bireyler bile uluslararası hukukun konusunu oluşturmaya başlamıştır. 20. yüzyıl boyunca, Grotius’un halefi pek çok teorisyen gibi uluslararası hukukun temel amacı, barışın korunması ve savaşın önlenmesi olmuştur (Röling, 1973). Bununla beraber, dünyanın çeşitli coğrafyalarında ülke içinde veya dışında silahlı çatışmalar dönem dönem yükselişe geçmiş ve kitle iletişim araçları yoluyla uluslararası toplumun gündeminde yer etmiştir. Dolayısıyla barışın tesisine ilişkin olduğu kadar silahlı çatışmaların devamına ilişkin tartışmalar da devletlerarası platformlar dışında etkisini sürdürmektedir (Blank, 2016).

Günümüz medya ve internet kültüründe silahlı çatışmalar sadece aktif askeri operasyonların bulunduğu yerlerde değil, söz konusu operasyonların meşruluğunu ya da gayri meşruluğunu içeren, silahsızlanma, kuvvet kullanma yasağı ya da uluslararası mahkemelerin bir seçenek olarak ortaya bile konulmadığı medyatik tartışmalar çerçevesinde devam etmektedir. İşgal altındaki Filistin’de silahlı çatışmalar ve insan hakları ihlalleri neredeyse altmış yıldır çeşitli aralıklarla ve azalıp tekrar artan bir şiddetle devam etmektedir. 7 Ekim 2023 tarihinde Hamas’ın, İsrail ülkesinde gerçekleştirdiği silahlı saldırı sonrası İsrail devletinin yanıtı pek çok basın unsuru tarafından “İsrail-Hamas Savaşı” şeklinde anılmaya başlanmıştır (“Verilerle İsrail-Hamas”, 2023; “Hamas-İsrail Savaşı”, 2023; “Israel-Hamas War”, 2023).

Uluslararası hukuk ve bu minvalde insanlı hukuk çerçevesinde değerlendirilmesi gereken devlet ya da devlet dışı aktörlerin gerçekleştirdiği şiddet içeren ey-

lemelerinin, medya unsurları tarafından iletilme süreçlerinin pozitif hukukla nasıl kesişeceği önem arz etmektedir. Silahlı çatışmalara ilişkin medya haberlerinin, haberin konusunun hukuka uygunluk ya da aykırılık durumuyla, başka bir deyişle “meşruiyet” ile bağlantısı olup olmadığı, bu kesişimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Medya organları, uluslararası insancıl hukukun uygulanmasında ve yorumlanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Kamuoyunu şekillendiren, etkileyen ya da domine eden pek çok unsur bulunmaktadır ki bunlardan bazıları, orduların, paramiliter grupların, hükümet sözcülerinin veya insan hakları aktivistlerinin eylem ve söylemleri, gazetecilerin bilgi aktarımları, uluslararası ya da sivil toplum kuruluşlarının soruşturma komisyonlarının raporları ve sıradan sivillerin açıkladığı, afişe ettiği ya da yorumladığı bilgilerdir (Blank, 2016). Bu karmaşanın medyadaki yansıması, sürmekte olan ihtilaflara ilişkin hukuki çerçevenin yorumunu etkilemektedir. Bu çalışmada, medyanın silahlı çatışmalara ve özellikle Filistin işgaline olan yaklaşımının, uluslararası insancıl hukukun uygulanmasını ve yorumlanmasını nasıl etkilediği meselesi incelenmiştir. Çalışmada, işgal altındaki Filistin’in, BM tarafından 2012 yılında resmi olarak tanındığı üzere “devlet” statüsünü haiz olduğu ön kabulü tartışmaya açılmamıştır (UNGA, 2012). Çalışmada kaynak olarak, ağırlıklı şekilde yabancı medyada yer alan haberler, konu ile ilgili uluslararası hukuk enstrümanları ve insancıl hukuka ilişkin literatürdeki temel eserlerden faydalanılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Uluslararası İnsancıl Hukuk

Medya ve uluslararası insancıl hukuk arasındaki ilişkiyi açıklamadan önce, bu kavramların kendisini anlamak gerekmektedir. Hem insancıl hukuk terimi hem de medya terimi her ne kadar bu çalışmada statik bir anlamı haizmişçesine temele alınmışsa da aslında her somut olayda egemen söylemlerin eğip bükebildiği kavramlardır.

Uluslararası hukuka eleştirel yaklaşan teorisyenler, uluslararası hukukun kaygan bir zemin üzerine inşa edilmiş olması hususunu sıkça vurgulamaktadırlar. Zira, “doğal durum” içerisinden çıkamayan aktörler olarak devletler, kendi aralarındaki ilişkileri savaşın gölgesi altında yürütmektedir. Dolayısıyla devletlerarası ilişkilerin doğası gereği, savaş ve barış alternatifleri üzerine kurulu olması, uluslararası hukukun cebri icra mekanizmalarından ve dolayısıyla etkinlikten yoksunluğu gibi hususlar sıkça eleştiri konusu olmaktadır (Krasner, 2002; Freymond, 1965; Çağırın, 2011).

19. yüzyıl Avrupası devletlerarası ilişkilerinde, uyuşmazlıkların çözüm yollarının

son aşaması ve devletlerin egemen yetkilerinden biri olarak hukuka uygun kabul edilen savaş, I. Dünya Savaşı sonunda usulen sınırlanmış, II. Dünya Savaşı sonrasında kurulan BM'nin kurucu antlaşması (BM Şartı) ile yasaklanmıştır (BM Şartı, Md. 2/4, 1945). Üye devletler bakımından bağlayıcılık arz eden kuvvet kullanma yasağı, bütün devletler açısından teamül hukuku kuralı olarak bağlayıcıdır (Brownlie, 2003). Devletin ülkesi dışında kuvvet kullanabilmesinin iki hukuki dayanağı bulunur. Bunlardan ilki BM Şartı'nın 51. maddesinde ifadesini bulan meşru müdafaa hakkı, ikincisi ise 41. madde ve devamında işaret edilen BM Güvenlik Konseyinin uluslararası barış ve güvenliğin temini ya da muhafazası amacıyla -daimi üyelerin veto etmemesi koşuluyla- bağlayıcı bir karar olarak diplomatik, ekonomik ya da askeri tedbirlere başvurusudur (Başeren, 2003). Ancak 2001 tarihli 11 Eylül terör saldırıları ve devamında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Afganistan ve Irak üzerinde gerçekleştirdiği işgaller, egemen Devletlerin siyasal amaçlarla birbirine saldırmasının önüne geçmek amacıyla formüle edilen BM Şartı ve devamında alınan BM Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kararlarının işlevselliği ve muteberliğini hem uluslararası hukukun aktörleri hem de BM Şartının amaçları bakımından sorgulanır hâle getirmiştir (Brownlie, 2003). Devlet dışı aktörlerin ve özellikle paramiliter örgütlerin uluslararası toplumu etkileyen eylemleri, bu örgütlerin varlığını ya da eylemlerini hoş gören, bu eylemlere sessiz kalan ve hatta destekleyen devletlerin varlığı bu tartışmaları alevlendirmiş ve bu süreçte de medyanın etkisi belirleyici olmuştur (Jacobson, 2010). Devletlerarası ilişkileri düzenlemek niyetindeki BM Şartı'nın devlet dışı aktörlere karşı kuvvet kullanımına ilişkin herhangi bir hüküm içermemesi, ABD dış politikasının belirlediği "ulusal çıkarların gerekleri", terör örgütlerin eylemlerinin devletlerin ulusal sınırlarını aşan etkileri ile birleşince, devletlerin ülkesi dışında yürüttüğü sınır-ötesi askeri operasyonların sayısı artmıştır. Bu askeri operasyonların pek çoğunda, karar alma konusunda başarısızlığı defalarca teyit edilmiş olan Güvenlik Konseyinin hareket-sizliğinin payı da büyüktür. Son derece ana hatlarıyla bu şekilde özetlenebilecek hukuki ve fiili durum içerisinde Filistin meselesi son derece kendine has özellikler taşımakta olup, ne 11 Eylül saldırıları ne de başka münferit saldırılar ve bunların neden ve sonuçları ile karşılaştırılmaması gereken hukuki, tarihi ve siyasi unsurları haizdir.

Uluslararası hukuk, barış hukuku çerçevesinde her ne kadar savaşı yasaklamış olsa da silahlı çatışmalar başladıktan sonra bunun meşruiyeti (jus ad bellum) hakkındaki tartışmayı bir kenara bırakarak silahlı çatışmaların hukuka uygun yürütülmesini "savaş hukuku" (jus in bello) çerçevesinde düzenler. Bu kurallara silahlı çatışmalar sırasında uyulup uyulmadığı meselesi ise savaşan tarafların savaş sonrasında sorumluluk ve hesap verebilirliğini düzenleyen kurallara tabidir (jus

post bellum) (Solis, 2016). Bu kurallar dizisinin hiçbirini dışlamak niyetinde değildir. Bununla beraber her birinin uygulanması sürecinde, hukuki meşruiyet, ahlaki mülahazalardan kaçınılmaz olarak etkilenmektedir. Uluslararası hukukun bir alt dalı olan ve silahlı çatışmalar hukuku, işgal hukuku veya savaş hukuku olarak da bilinen uluslararası insancıl hukuk, dar anlamda devletlerin, bireylerin ve devlet dışı aktörlerin silahlı çatışmalar devam ederken gerçekleştirdikleri fiilleri düzenler ve savaş sırasında kişilerin ve malların korunmasına ilişkin asgari gereklilikleri belirler (Fleck, 2008; Tütüncü, 2022). Bu çalışmada uluslararası insancıl hukuk, uluslararası hukuk çerçevesindeki dar anlamını karşılayacak şekilde kullanılmaktadır.

2.2. Medya ve Propaganda

Medya kavramı, ilk defa ABD’de, kitle iletişim araçlarının reklam ya da ticari amaçlarla kullanımı anlamına gelen teknik bir terim olarak 1920’lerde kullanılmaya başlanmıştır. İngilizce dilinde kavramsal olarak, daha eskilere dayanmakta ve “araç, mesaj, aracı, ortam aracı” anlamlarına karşılık gelen medium (Latince medius) sözcüğünün çoğuluna karşılık gelmektedir (Dooley, 2015). Günümüzde Oxford İngilizce Sözlüğü medya kavramını, “... Gazete, radyo, televizyon, internet gibi kolektif nitelikte kitle iletişim yollarından biri..” olarak tanımlamakta (“Media” OED, 2023); TRT Yayıncılık ve Medya Sözlüğü ise “Haber, eğitim, eğlence ve reklam gibi her türlü içeriğin dağıtıldığı iletişim kanallarının genel adı” olarak tanımlamaktadır (“Medya” TRT, 2023). Bu hâliyle medya, Türkçe dilinde daha geniş bir mecrada, eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime gibi amaçlarla, her türlü bilgiyi ve mesajı alıcı topluluklara ileten görsel ve işitsel araçların tümüne verilen isim olarak karşımıza çıkmaktadır (Çoban, 2011). Williams’a göre, medyanın belirli bir amaçla bir bilgi ya da mesajı iletmek odaklı teknik işlevi, medya uygulamaları ve kurumlarının, kendi kontrol alanlarının dışındaki çıkarların aracılığı olarak görüldüğü sosyal işlevle uyumlu şekilde işlemektedir. Dolayısıyla yayın yapmak eyleminin konusu olan göreceli “tarafsız bilginin” iletilmesi amacı, reklam ya da propaganda amacına dönüşmektedir (Williams, 1983). Bu açıdan bakıldığında, bir iletişim platformu, süreci ve kurumu olarak medya, içinde yaşadığımız dünyayı algılamamız ve inşa etmemiz açısından fazlasıyla önem arz etmektedir.

Propaganda, Qualter tarafından “Bir bireyin ve grubun başka bireylerin veya grupların tutumlarını belirleyip biçimlendirmek, kontrol altına almak veya değiştirmek için, haberleşme araçlarından yararlanarak ve bu bireylerin veya grupların belirli bir durum veya konumdaki tepkilerinin kendi amaçlarına uygun olmasına yönelik yapılan bilinçli bir faaliyet” olarak tanımlanmıştır (Qualter, 1992). Propagandaya, savaş sırasında, savaş öncesinde ve savaş sonrasında başvurulması kalı-

cı etkiler doğurmaktadır. Devletler, modern ulus devlet sisteminin yükselişinden önceki dönemde olduğu gibi küreselleşme ile ulus-devletlerin kısıncılıkla savunduğu sınırların bulanıklaştığı bugün de diğer devletlere veya devlet dışı aktörlere yönelik askeri operasyonlara destek toplamak için propagandayı kullanmaktadırlar. Örneğin, televizyonun henüz yaygın olmadığı ve okuma yazma oranlarının düşük olduğu 1930'lu yılların başında Hitler Almanya'sında Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı, önemli bir propaganda aracı olarak radyoyu kullanmıştır (Kasım, 2011). Benzer şekilde, 1990'lı yıllarda Ruanda'da radikal Hutular tarafından kurulan radyo istasyonunun yaptığı ve nefret söylemi içeren yayınlar, Tutsi azınlık nüfusa mensup bireylerin hem askeri gruplar hem de siviller tarafından öldürülmesini içeren şiddet olaylarını provoke etmiştir (Yanazigawa-Drott, 2014).

Elbette teknolojinin gelişmesi, iletişim devrimi, internet kullanımının yaygınlaşması ve dünya genelindeki olayların medyada eş zamanlı olarak yer alması, devlet kadar diğer çıkar grupları için de yeni ve kapsamlı propaganda fırsatları sağlamıştır. Bu çalışmada da “medya” kavramı, bu ikinci sosyal işlevine işaret edecek şekilde, genel bir kitle iletişim olgusuna, onun çeşitli biçimlerine (dijital dâhil) ve süreçlerine, gazetecilik mesleğine ve medyanın toplumsal kurumuna atıfta bulunmak suretiyle kullanılmaktadır.

3. Uluslararası İnsancıl Hukuk ve Medyanın Kesişimi

3.1. Haklı Savaş Tartışmalarında Medya Etkisi

Yukarıda özetlendiği üzere BM Şartı'nın 2(4) hükmü devletlerin barış zamanı uluslararası ilişkilerinde başka devletlerin ülkesel bütünlüğüne ve siyasi bağımsızlığına karşı ve BM amaçlarıyla çelişecek şekilde kuvvet kullanımına ya da kuvvet kullanma tehdidine başvurmasını yasaklamıştır. 20. yüzyılın başarısı olarak görülen kuvvet kullanma yasağının içeriği farklı yorumlamalara konu olmaktadır. Kuvvet kullanımına başvurulabileceği iki durumdan biri “silahlı saldırıya” maruz kalan devletin başvurabileceği meşru müdafaa hakkı ve diğeri Güvenlik Konseyi'nin Şart'ın VII. bölümü çerçevesinde uluslararası barış ve güvenliğin temini ya da muhafazası için alacağı bir karardır. Güvenlik Konseyinin VII. Bölüm çerçevesinde karar alabilmesine ilişkin prosedürün çoğu durumda işlemediği aşikârdır (Glennon, 2003). Devletin ülkesi dışında kuvvet kullanabilmesine meşruiyet kazandıran ve doğal bir hak olan meşru müdafaa hakkı ise Şart'ta öngörülen “silahlı saldırı” koşulu nedeniyle farklı yorumlara tabi olarak başvuru bir hak olagelmıştır (Başeren, 2003). Aynı şekilde, bir devlet meşru müdafaa amacıyla güç kullandığında, kullanılan güç, somut olayda “gerekli”, saldırıyı püskürtmek veya mağduriyeti sonlandırmak amacıyla “orantılı” ve Güvenlik Konseyi tedbir alınca kadar geçici

bir süreliğine olmalıdır (ICJ, 1986). Dolayısıyla mevcut hukuk kuralı, savunma eyleminin kuralda aranan amaçlara uygun olup olmadığına odaklanmaktadır. Orantılılık koşulu, bir silahlı saldırıyı savuşturmak veya düşmanı kontrol altına almak gibi genel askeri hedeflere karşı güç kullanımının kapsamını ölçerken gereklilik koşulu, saldırıyı önlemek veya sonlandırmak için kuvvet kullanımı içermeyen savunma imkânlarının bulunup bulunmadığını sorgulamaktadır. BM Şartı'nın 51. maddesi metninden çıkan üçüncü bir koşul da meşru müdafaa hakkı kullanımının geçici olmasıdır (Başeren, 2003). Özetle bir devletin barış zamanında, ülkesi dışında kuvvet kullanımını "haklı" kılacak hukuki koşullar BM Şartı'nda belirlenmiştir.

Diğer yandan savaşın haklılığı üzerine, felsefi düzeyde ilk çağdan bu yana fikirler ileri sürülmüş, özellikle orta çağda bu fikirler Batı medeniyetinin yayılmacı politikaları etkisinde zor kullanımını içeren işgal fiillerinin hangi durumlarda meşruiyet kazanabileceğinin ortaya konulması ölçüğünde şekillenmiştir (Ereker, 2004; Hoş, 2020). Savaşın hukuken yasaklanması ancak II. Dünya Savaşı sonrasında BM Şartı ile gerçekleşmiş olmakla beraber, 20. yüzyıla kadar savaşın belirli kurallara dayandırılması sonucunda ortaya çıkan "haklı savaş" kavramı devletlerin dış politika önceliklerinden etkilenmiştir. Elbette toplumların ekonomik ve kültürel alandaki farklı değer yargıları ile farklı gelişmişlik düzeyleri, savaşın haklılığının, ideolojik olarak temellendirilmesine de ön ayak olmuştur (Dalar, 2008). Gerçekten de 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupalı devletlerce Hristiyan olmayan toplumların yaşadığı ülkeleri işgal etmek ve bu ülkeleri sömürge rejimi altına almak amacıyla yürütülen savaşlar haklı savaş teorisine dayanmaktadır (Dinçer, 2018). Savaşın yasaklanması, maalesef savaşın haklılığına ilişkin farklı değer yargılarının uygulamaya yansıtılmasına engel olamamıştır. ABD'nin terörizmle mücadele çerçevesinde geliştirdiği "önleyici meşru müdafaa" doktrini, Afganistan ve Irak'ta ortaya çıkardığı istikrar-sız tablolarla bu yansımalarından en bilineni niteliğindedir (Taşdemir, 2006).

Neticede haklı savaş teorisi, savaş için makul bir ahlaki çerçeveyi korumayı amaçlayan bir dizi ilke sunmaktadır. Savaşın hukuki meşruiyeti, kaçınılmaz olarak göreceli ahlaki meşruiyetinden etkilenmektedir (Coşkun, 2018). Meşruiyet meselesi, askeri operasyonların başlatılmasında ve sürdürülmesinde karar alma mekanizmalarının hareket alanını kısıtlayan kamuoyu desteği ile çok yakından ilişkilidir (Blank, 2016). Örneğin, hukukilik tartışmaları bir yana, ABD'nin 2001'de Afganistan'da gerçekleştirdiği askeri operasyonlar ile 2003'te Irak'ta başlattığı askeri operasyonlar kamuoyu desteği bakımından çarpıcı farklılıklar arz etmiş ki bu durum operasyonların ahlaki ve hukuki meşruiyetini doğrudan etkilemiştir. 11 Eylül terörist saldırılarının büyüklüğü itibarıyla bütün dünyada infial uyandırması ve BM Güvenlik Konseyinin ABD'nin meşru müdafaa hakkını teyit eden bir karar al-

ması (UNSC, 2001), Afganistan müdahalesinin kamuoyunda neredeyse tam destek almasını sağlamıştır. Buna karşılık 2003 yılında gerçekleşen Irak müdahalesi başlangıçta kısmi bir kamuoyu desteğini haizse de Saddam Hüseyin'in terörizme verdiği desteğin belirsizliğini koruması nedeniyle sonradan bu desteği kaybetmiştir (Jacobson, 2010).

Hukuki değerlendirmeler de bu duruma oldukça paralel şekilde, Afganistan müdahalesinin başlatılmasını meşru müdafaa hakkına dayandırırken, Irak müdahalesinde ABD'nin dayanak olarak ileri sürdüğü İran-İrak savaşı ve Körfez savaşı dönemindeki Güvenlik Konseyi kararlarını yeterli bulmamıştır (Cohan, 2003; Wouters ve Ruys, 2006; Myjer ve Nigel, 2002). Hukuki değerlendirmelerin kamuoyunu etkileyen bir başka önemli unsur olduğunun ve kamuoyunun bu değerlendirmeleri öğrenme mecrasının da medya unsurları olduğunun altını çizmek gerekir. Dolayısıyla hem kuvvet kullanmanın hukukiliğini belirleyen barış hukuku kurallarının hem de uluslararası insancıl hukukun anlaşılması, meşruiyete ilişkin tartışmaların merkezinde yer almakla birlikte, medya unsurlarının bunları nasıl yorumladığı bu meşruiyeti şekillendirmektedir. Örneğin 1991'de Irak'ın, Kuveyt'i işgali üzerine çok hızlı bir şekilde alınan BM Güvenlik Konseyi kararıyla uluslararası bir boyut kazanan Körfez Krizinde (UNSC, 1991), ABD başta olmak üzere, Türkiye dâhil 40 devletin destek verdiği askeri operasyonlar sırasında medyada yer alan haberlerin, ABD başkanı ve hükümet sözcüleri tarafından koalisyon kanadının resmi söylemlerine uygun şekilde aktarılması hareketlerin kamuoyu gözünde meşruiyetini sağlamıştır. Vietnam savaşında sansürülenmeyen medyanın Amerikan kamuoyu üzerindeki etkisinin bedelini ağır ödemiş olan Amerikan yönetimi, Körfez krizinde daha ihtiyatlı davranmıştır (Arık, 2013). Kamuoyu, operasyonları, çatışma alanından haber yapmasına izin verilen gazeteciler sayesinde tıpkı bir belgesel izler gibi savaşı başından sonuna takip etmiştir. Ancak Körfez krizi sırasında öne çıkan ve medyanın üstlendiği manipülasyon ve propaganda odaklı habercilik, devletlerin iç ya da dış politikalarına göre şekillenen dezenformasyon sorunlarına neden olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir (McLaughlin, 2016).

BM Şart'nın 51. maddesi üye devletlerin meşru müdafaa hakkını kolektif kullanmasına müsaade etmektedir (BM Şartı, Md. 51, 1945). Örneğin, koalisyon güçleri, 1991 yılında, Irak'ın Kuveyt ülkesini işgaline dayanarak kolektif meşru müdafaa hakkı çerçevesinde ve Güvenlik Konseyi kararları ile de hukuki meşruiyeti perçinlenen askeri operasyonlar gerçekleştirmiştir. Bu operasyonlar, temelde bir devletin bir başka devletin ülkesel bütünlüğü ve siyasi bağımsızlığına karşı kuvvet kullanması nedeniyle bozulan uluslararası barış ve güvenliğin yeniden temini amacını taşımaktadır. Medyadaki yansıması ile ABD, Ortadoğu'da bozulan barışı

tesis edecek ve Kuveyt'i işgalden kurtaracaktır. Özkaya'nın işaret ettiği üzere, Körfez savaşı sırasında medyanın kullandığı kavramlar, Saddam Hüseyin'in acımasızlığını ve Kuveyt işgalinin hukuka aykırılığını vurgulamıştır (Özkaya,1997).

11 Eylül 2001'de ABD'de gerçekleşen terör saldırıları sonrası medyanın paylaştığı görüntüler Ortadoğu'daki kanlı çatışmaların aksine, son derece sınırlı olmakla beraber, eldeki az sayıda görüntünün tekrar tekrar ekranlara getirilmesi (Yoloğlu, 2017), İslami terör algısını başarıyla inşa etmiştir. Böylece ABD'nin, saldırıların sorumlusu El Kaide terör örgütünün sponsoru ilan ettiği Afganistan devletine karşı gerçekleştireceği askeri müdahale meşruiyet kazanmıştır. 2003'te ABD'nin gerçekleştirdiği Irak müdahalesi sırasında ise başlangıçta medya tamamen Amerikan yönetimi kontrolünde olmakla beraber, ilerleyen aylarda savaşın maliyeti, Amerikan askerlerinin karşı karşıya olduğu hayati tehlike gibi unsurların medyaya sıkça konu edilmesiyle ulusal düzeyde savaş karşıtı hatırı sayılır bir kitle oluşmuştur (Hardaway, 2004).

Filistin'de 1967'den bu yana devam eden işgalin ise hukuka aykırılığı BM tarafından 2022 yılında bir kez daha tanınmıştır (UNGA, 2022). Ancak medyanın İsrail devletinin, ülkesi dışında kuvvet kullandığı ve Filistin devleti ülkesini işgal ettiği gerçeğine odaklanmak yerine, aşağıda ilgili başlık altında somut olarak örneklenildiği üzere, her bir şiddet olayını yorumlamak suretiyle aktarması, meseleyi Hamas'ın şiddet içeren eylemleri ile mücadele eksenine çekmesi, Filistinlilerin adalet arayışının göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Özellikle Batı medyasında İsrail'in kullandığı apartheid politikalarını içeren kuvvetin, terörizmle mücadele olarak yansıtılması, Filistin halkının uluslararası hukuka uygun self determinasyon hakkının altını kazmaktadır (Angela vd., 2015; Batır ve Aras, 2011).

3.2. Uluslararası İnsancıl Hukuk ve “İliştirilmiş Gazetecilik”

Silahlı çatışmalar söz konusu olduğunda insancıl hukuk, medya ve şiddet unsurları ile sık sık karşı karşıya gelmektedir. Uluslararası insancıl hukuk çerçevesinde medya özellikle korunması gereken menfaatleri kendisinde toplamaktadır. Zira insan hakları ihlallerine, savaş suçlarına ilişkin en önemli delilleri ilk elden medya organları elde etmektedirler (Foster, 2015).

Silahlı çatışmalar sırasında medya mensupları, “savaş muhabiri” olarak resmi şekilde askeri bir orduya mensup veya “gazeteci” olarak sivil şekilde görev yapmak üzere iki kategori altında değerlendirilebilirler (Joyce, 2020). Savaş muhabirleri, insancıl hukuk çerçevesinde “savaş esiri” olarak muamele görmek suretiyle III. Cenevre Sözleşmesi gereği korunurlar (III. Cenevre Sözleşmesi, Md. 4A, 1949).

Resmi olarak bir orduya mensup olmayanlar ise Cenevre Sözleşmesi'ne Ek Uluslararası Silahlı Çatışmalarda Sivillerin Korunmasına İlişkin 1977 Protokolü çerçevesinde korunurlar (Kosirnik, 1997). Buna göre, silahlı çatışma bölgelerinde profesyonel görev üstlenen gazeteciler, savaşan devletler tarafından, Sözleşme çerçevesinde sivil statüsünde kabul edilmeli, sivil statülerini olumsuz etkileyecek hiçbir eylemde bulunmamaları sağlanmalıdır. Bu süreçte gazetecinin vatandaşı olduğu veya ülkesinde bulunduğu devlet tarafından (kimlik kartı veya benzeri bir belge ile) akredite edilerek görevini icra edebilmesi sağlanmalıdır (Cenevre Sözleşmesine Ek I. Protokol, Md. 79, 1977). Silahlı çatışmaların somut koşulları çerçevesinde, gazetecinin içinde bulunduğu en büyük tehlike, sivil olarak kendisine tanınan bu korumadan faydalanamaması olacaktır. Sivillerin korunmasına ilişkin endişelerin olduğu bir savaşta, savaş muhabirlerinin sivil statüsünden ayrılarak, "iliştirilmiş gazetecilik" (embedded journalism) konumunda görev yaptıkları örnekler de bulunmaktadır.

Silahlı çatışma sırasında gazetecilerin bir tarafın ordusunun kontrolü altına yerleştirilmek suretiyle, belirli bir askeri birliğe bağlanması ve birliklere savaş bölgelerine kadar eşlik etmelerine izin verilmesi şeklinde tanımlanan iliştirilmiş gazetecilik (Moore, 2009), Körfez Savaşı (1990-91), Afganistan işgali (2001) ve Irak işgali (2003-2011) süreçlerinde ABD tarafından kullanılan yumuşak güç unsurlarından biridir.

ABD'nin Ortadoğu'da muhtelif sebeplerle gerçekleştirdiği askeri müdahalelerin öncesinde de kurumsallaşmamış örneklerinin bulunabileceği iliştirilmiş gazeteciliğe yöneltilen en önemli eleştiri, iliştirildikleri askeri güçler ile yakın ilişkileri dolayısıyla ön yargılı davranmaları ve tarafsızlıklarını yitirmeleri üzerinedir (Burri, 2015). ABD'nin Irak işgali sırasında, gazetecilere koalisyon güçleri olan ABD ve İngiliz birlikleri ile birlikte hareket etme imkânı verilmekle birlikte, operasyonların ayrıntılarını yazmamaları şart koşulmuştur. Tokgöz'e göre, iliştirilmiş gazetecilerin savaş deneyimi kazandıkları bir gerçek olmakla birlikte, iletişim özgürlüğü ve medyanın güvenilirliği tamamen yitirilmiştir. Zira iliştirilmiş gazeteciler, ABD dış politikasının siyasi söylemlerinin propagandasını yapmayı kabullenerek taraflaştırıcı bir rol üstlenmektedirler (Tokgöz, 2005).

Gerçekten de Cenevre Savaş Hukuku Sözleşmelerinde koruma altına alınan sivil veya ordu mensubu gazeteciler kategorilerinden tamamen farklı olarak, iliştirilmiş gazeteciler savaş alanlarında askeri birliklerin kontrolünde ve onlarla birlikte ilerlemesine izin verilen, kaçınılmaz olarak belli taahhütler altına giren ve bunların ihlali hâlinde görevi de sona eren gazetecilerdir (Arık, 2013). Sadece ABD değil, Birleşik Krallık, Avustralya gibi demokratik devletler de silahlı çatışmalar

sırasında bilgi akışını kontrol altında tutmak ya da en iyi ihtimalle sansürlemek amacıyla değişen ve gelişen iletişim teknolojilerinden faydalanmış, çatışma alanlarına sadece müttefik devletlerin gazetecilerinin girişine izin verilmiştir (Cottle, 2006). Diğer yandan gazetecilerin silahlı çatışmalar sırasında maruz kaldığı saldırılar dikkate alındığında, bir orduya eklenmesinin, çatışma alanından bilgi almanın tek yolu olduğu gerçeğini vurgulayan yazarlar da bulunmaktadır (Haigh, 2006; Levett, 2019; Yalçınkaya, 2008). Bu yönüyle, zıt kavramlar olarak kullanılmamakla birlikte, iliştilenmiş ya da tarafsız gazeteciliğin, uluslararası insancıl hukukun yorumlanmasını etkilemek suretiyle medya ve uluslararası hukukun bir araya geldiği bir alan yarattığı bir gerçektir.

Uluslararası insancıl hukukun çatışmalar sırasında medya unsurlarının korunmasına ilişkin düzenlemeleri de başka bir kesişim alanı yaratmakla birlikte, bu düzenlemeler ağırlıklı olarak yumuşak hukuk kaynaklarına dayanmaktadır. Hem uluslararası insancıl hukuk hem de uluslararası insan hakları hukuku, özellikle yaşam hakkının ve ifade hürriyetinin korunması çerçevesinde yumuşak hukuk enstrümanları ile medya unsurlarına koruma sağlamaktadır. Uluslararası hukukun geleneksel bir kaynağı olan antlaşmalar, devletlerin iradesini çok daha net bir şekilde kanıtlamakla birlikte, “ulusal çıkarlar” söz konusu olduğunda devletlerin sert taahhütler altına girmekten ziyade, yumuşak hukuk (soft law) kaynaklarına yönelmek suretiyle bildiriler, deklarasyonlar ya da mutabakat zaıbtları gibi mekanizmalara başvurmayı yeğledikleri bir gerçektir (Joyce, 2020). Böyle hukuکی kaynaklara örnek olarak, Joyce’un işaret ettiği BM Gazetecilerin Güvenliğı ve Cezasızlık Sorunu Eylem Planının oluşturulması, Dünya Basın Özgürlüğü Günü belirlenmesi gibi adımlarla BM Genel Kurulu, BM İnsan Hakları Konseyi ve BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’nün (UNESCO) yürüttüğü çalışmalar gösterilebilir (UNESCO, 2012; UNGA, 2019; UNHRC, 2018). Aslında uluslararası insancıl hukuk belgeleri, silahlı çatışmalar sırasında medyanın korunması gerekliliğini, medyanın silahlı çatışmalar sırasındaki manipüle edici değil, izleyici bir rol üstlenmesi gerektiğı ön kabulüne dayandırmaktadır. Zira Cenevre Sözleşmesi’ne Ek Uluslararası Silahlı Çatışmalarda Sivillerin Korunmasına İlişkin 1977 Protokolü’nün 79. maddesi, çatışmalar sırasında medya unsurlarının durumu kötüleştirecek şekilde kullanılmasını yasaklamaktadır. Benzer şekilde, yaralanan ya da esir edilen askeri personelin medya organlarıncı aşağılayıcı şekilde haberlere konu edilmesi, Roma Statüsü çerçevesinde savaş suçu olarak yorumlanabilir (ICC, Md. 8/2(b)xxi, 1998).

3.3. Medyada İsrail’in Filistin İşgali: Haklı Savaş ve İnsancıl Hukuk

I. Dünya Savaşı sonrası Milletler Cemiyeti tarafından İngiliz manda rejimi altına

sokulan Filistin'in bu statüsü, II. Dünya Savaşı sonrasında BM'nin kurulması ve sömürge rejimi altındaki halkların self determinasyon hakkının kabul edilmesi ile son bulmuştur (UNGA, 1952). 1947'de BM Genel Kurulunda yapılan oylamada 13 ret ve 10 çekimser ve 33 olumlu oy ile 181(II) Sayılı Taksim Planı kabul edilmiştir (UNGA, 1947). Uygulanmamış olan Plana göre, Kudüs BM Vesayet Konseyi yönetiminde uluslararası statüde kalacak, Filistin'de Yahudi ve Arap toplumlarının oluşturduğu iki ayrı devlet kurulacak, Kudüs BM tarafından özel statüde yönetilecek olan uluslararası bir şehir olacak ve İngiliz askeri unsurları 1948 yılı Ağustos ayına kadar çekilerek manda sürecini sonlandıracaktır. İngiltere bölgeden çekilmiş ancak Filistinliler Taksim Planını kabul etmemiş, İsrail devleti de kuruluşuyla birlikte Filistin halkı üzerinde soykırım politikalarını uygulamaya başlamıştır. 1948'de Filistin halkının sürgünü başlamış, ateşkes kararlarına uyulmamış; İsrail, Filistin halkını işgal yoluyla sömürgeleştirmiştir (Ünal, 2023). BM'nin kurduğu yeni dünya düzeninde savaş yoluyla toprak kazanmak hukuka aykırıyken, İsrail tedrici olarak ele geçirdiği topraklarda kasten öldürme, zorla yer değiştirme, maddi ve manevi işkence, mülkiyet hakkı ve adil yargılama hakkının ihlali gibi birçok savaş suçu işlemiştir (UNGA, 1949; UNSC, 1951). 1967'ye kadar kısmen ateşkes antlaşmaları etkisinde süreç devam etmiş ve 6 gün süren Arap-İsrail Savaşı sonrası Filistin'in işgali başka bir boyut kazanmıştır. Savaş sonunda İsrail topraklarını daha fazla genişletmiş ve işgal altındaki Filistin'de diğer Arap devletlerinin hiçbir etkisinin olamayacağı anlaşılmıştır (Khalidi, 1985).

Filistin işgali, 1967 Arap-İsrail savaşından bu yana çeşitli aralıklarla ve azalıp artan bir şiddet eşliğinde devam etmektedir. 1967 Savaşı'nın ardından BM Güvenlik Konseyinin aldığı bağlayıcı bir karar olan ve Arap-İsrail barışını amaçlayan 242 Sayılı Karar ve ateşkes çağrısı yapan 338 Sayılı Karar, tarafların bölgede barış ve güvenliği tehlikeye sokacak türden kuvvet kullanımı ve tehdidinden sakınmalarını gerektirmektedir (UNSC, 1973; UNSC, 1967). Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul tarafından sonraki yıllarda da İsrail yerleşimlerinin hukuka aykırılığına ve tanınmamasına, askeri faaliyetlerin durdurulması gerekliliğine, ateşkes koşullarına uyulmasına ve sivil nüfusun korunmasına ilişkin muhtelif kararlar alınmıştır. Filistin halkını siyasi olarak temsil eden Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKÖ) BM tarafından görüşmelerde gözlemci statüsünün kabul edilmesine rağmen, İsrail yönetimi 1967 öncesi sınırlara dönülmesine ilişkin barış görüşmelerine yanaşmamıştır. 1988'de Filistin'in bağımsızlığını ilan etmesinin ardından da işgal devam etmiştir. Bu dönemde Amerikan medyası gerek yazılı gerekse elektronik basında, Filistinlilerin bir ulus olarak varlığını reddetmek konusunda üstü kapalı bir dayanışma içinde hareket ettiği, İsrail'i işgalden dolayı sorumluluğunu mümkün olduğu ka-

dar temize çıkarmak odaklı ve kurbanı kınayan bir dil kullandığı gerekçesiyle eleştirilmiştir (Safty, 1991). 1987'de dikkat çeken birinci intifada başladığında, Batı medyası fazlasıyla ihtiyatlı ve durumun belirsizliğini işaret eder bir terminoloji kullanmıştır. Her ne kadar Avrupa'da intifadayı destekleyen özgürlük ve demokrasi yanlısı gösteriler düzenlense de özellikle Amerikan medyası bu gösterileri de İsrail'in resmi söylemiyle tanımlamıştır ("Jewish settlers kills", 1988). Oysa self determinasyon hakkı, sömürge rejimi altındaki halklar için uluslararası hukukun tanıdığı bir hak. Ancak medyada mağdur ile failin yer değiştirmesi, Filistinlilerin "gösterici", "isyancı", "militan" tabirleriyle anılması, İsrail'in bu hakkı ihlal ettiği ve saldırgan aktörün kendisi olduğu gerçeğini uzun yıllar örtbas etmiştir. Örneğin CBC muhabirinin 1990 yılında FKÖ lideri Yaser Arafat ile yaptığı röportajda, barış müzakerelerinin başlatılması ihtimaline binaen sorduğu her sorusuna eklediği "... bütün dünya sizi izliyor, ... bütün dünya sizden bir cevap bekliyor." cümleleriyle, Arafat'ın barış sürecini baltalayan bir lider ve onun karşısında bulunan İsrail'in ise bütün dünyayı arkasına almış barış ihtimalini gerçekleştirmeye çalışan devlet imajı çizmesi dikkat çekicidir (Safty, 1991).

2006'da Hamas hareketi iktidara geldiğinde de medyanın, Filistin meselesine bakış açısı değişmemiştir. Bu dönemde Amerikan medyasının Filistin meselesine bakış açısına ilişkin 2000 yılının ilk on bir ayına yönelik sistematik bir araştırmada, dönemin üç büyük medya organının "ABC World News Tonight," "NBC Nightly News," ve "CBS Evening News" isimli yayınlarında Batı Şeria ve Gazze bölgelerini anan doksandokuz haber yapılmış olmakla birlikte, bunların sadece dördünde "işgal altında" veya "işgal" kelimeleri kullanıldığı tespit edilmiştir (Ackerman, 2001).

Elli yılı aşkın süredir açıkça devam eden işgal, özellikle Gazze şeridinde etkin kontrol sahibi paramiliter bir hareket olan Hamas, 2006'da iktidara geldiğinden beri, Batı medyası tarafından, terörizmle mücadele kapsamında değerlendirilmektedir. Bu noktada, yukarıda atfı yapılan Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul kararlarından anlaşılacağı üzere, medyanın yaklaşımı ile uluslararası hukuk ayrılmakla birlikte, özellikle 11 Eylül olayları sonrası inşa edilen İslamofobi ve bununla mücadele gerekliliği üzerine yapılan ısrarlı vurgular, Hamas'ın bir "terör örgütü" olduğuna ilişkin bazı devlet beyanatları, Filistin'in yıllardır işgal altında olduğu gerçeğini örtmekte ve İsrail askeri güçlerinin işgal eylemlerini "terörizmle mücadele" eksenine çekmeye çalışmaktadır ("BBC defends policy", 2023).

Özellikle Batı medyasında Filistin'de işlenen savaş suçlarına ilişkin haberler çoğunlukla İsrail devletini itham etmemeye özen gösteren, dolaylı anlatımlar içermektedir. Örneğin Hamas tarafından işgal edildiği iddia edilen, içinde Mescid-i

Aksa'nın da bulunduğu ibadet alanların İsrail ordusu tarafından bombalanması olaylarında, saldırı bölgesinde bulunan siviller, Batı medyası tarafından İsrail ordusunun savaştığı “protestocular”, “direnişçiler” olarak tanımlanmıştır (“Israeli police raid”, 2023; “Violence erupts”, 2023). Yine 2021 yılında gerçekleşen İsrail saldırılarında medyanın, “İsrail ordusu” ve “Filistinli militanlar” olarak taraf tanımlaması yapması ve sanki eşitler arası bitmek bilmeyen çatışmalar varmış intibası uyandırması dikkat çekicidir (“Israeli Palestine Conflict, 2021).

Aslında Filistin'in işgali meselesine uluslararası hukukun pek çok alanı karışmaktadır. Kuvvet kullanmanın hukukiliği ve İsrail'in meşru müdafaa iddiaları barış hukukuna ilişkin değerlendirmelere konu olmaktadır. Ancak İsrail devletine ait askeri güçlerin çok uzun yıllardır sıcak çatışmaların içinde yer alması, savaşın haklılığı tartışmalarının bir kenara bırakılarak çatışmaların insancıl hukuka uygun yürüyüp yürümediğine bakmayı gerektirmektedir. Çünkü diğer bütün alanlar bir bütün olarak ihmal edilmiştir (“As Gaza War”, 2021). Bunlar arasında uluslararası hukukun hem hâlihazırda Gazze'deki çatışmalar hem de Hamas'ın 7 Ekim'deki eylemleri açısından en çok referans gösterilen ve şüphesiz merkezi öneme sahip olanı, özellikle silahlı çatışma ve işgali düzenleyen uluslararası insancıl hukuktur. Bazı yazarlara göre, ortada ülkesi işgal edilen “meşru bir egemen devlet” bulunmadığı için Batı Şeria ve 1967'de kazanılan bazı topraklar insancıl hukukun konusunu oluşturmamaktadır (Kretzmer, 2002; Blum, 1968). Buna karşılık, özellikle son yıllarda çoğu uluslararası hukukçu, uluslararası insancıl hukukun uygulanabilmesi için gerekli koşulun, işgal edilenin meşru bir egemen olması değil, işgal fiilinin kendisi yani İsrail devleti askeri gücünün bölgedeki varlığı olduğunu vurgulamaktadır (Benvenisti, 2012; Özyürek, 2023; Roberts, 1990; Turhan, 2009; Watson, 2000).

Hamas tarafından 7 Ekim 2023'te İsrail ülkesinde düzenlenen saldırılarda siviller hayatını kaybetmiş ve bir kısmı iade edilmiş olmakla beraber bir grup sivil rehlin alınmıştır. İsrail devleti ise onlarca yıldır sömürgeleştirmeye çalıştığı Filistin halkı ve işgal ettiği ülke parçaları bakımından uluslararası hukukun kuvvet kullanma yasağını ihlal etmeye devam etmektedir. Onlarca yıldır devam ettirdiği işgal nedeniyle BM verilerine göre, sadece 2008'den 2023 yılı sonuna kadar 18.206 sivil, Filistin'de İsrail askeri güçleri tarafından öldürülmüştür (OCHAOPT, 2023). Bu noktada işgal altındaki Filistin'de en azından insancıl hukukun uygulanması gerekliliğinden bahsetmek için hukuken, Hamas hareketinin bir terör örgütü olup olmadığına ilişkin bir tespiti ihtiyaç bulunmamaktadır.

7 Ekim'de gerçekleşen Hamas saldırısı bazı medya organları tarafından “İsrail'in 9/11'i” olarak nitelendirilmiştir (“Political analysts”, 2023). Saldırının beklenme-

dik oluşu, toplumda yarattığı psikolojik açıdan 11 Eylül saldırıları ile karşılaştırılmış ve İsrail devletinin “kendisini savunma gerekliliği” bir anda kamuoyu desteği kazanmıştır. Ancak, İsrail devletinin 7 Ekim saldırısına verdiği yanıt, örgütün askeri kapasitesine zarar vermek amacından çok öteye gitmiştir. Bir defa Hamas’ın saldırısı sonrasında Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin tehdit edildiği ya da bozulduğuna ya da İsrail devletinin meşru müdafaa hakkının bulunduğuna ilişkin bir karar almamıştır. Hatta BM genel sekreteri, İsrail’in saldırılara verdiği yanıtların orantısızlığı ve acil ateşkes gerekliliği odaklı beyanlarda bulunmuştur (“Guterres Filistinliler”, 2023). İsrail’in Ekim ayından bu yana açıkça sürdürdüğü apartheid politikalarına rağmen, hâlen bazı medya organları meseleyi “İsrail-Filistin uyuşmazlığı” olarak tanımlamaktadır (“BM İsrail”, 2023; “Gazze dünyanın”, 2023; “Israel-Palestinian”, 2023; “Why Israel”, 2023). Oysa Filistin işgalinde taraflar eşit koşulları haiz muharipler değildir. Filistin devletinin ülkesi uluslararası hukuka aykırı olarak işgal edilmekte ve Gazze ve Batı Şeria’da yaşayan Filistin halkına karşı soykırım suçu işlenmektedir.

4. Sonuç Yerine

Uluslararası insancıl hukukun uygulanmasını gerektiren işgal durumu, işgalcinin bu hukuki statüyü kurma niyeti olup olmadığına bakılmaksızın, ele geçirilen bölgede egemen unsurun, etkin kontrol sahibinin değişmiş olması vakiasına dayanmaktadır (Dinstein, 2009). İşgal eden gücün, işgal ettiği ülkede, elde etmesi gereken asgari kontrolün oranını anlamak için 1949 Cenevre Sözleşmesi'nin 2. Maddesi'ne ve La Haye Düzenlemelerinin 42. maddesine bakmak gerekmektedir. Buna göre, bir ülkenin kısmen ya da tamamen işgal edildiği bütün hâllerde, fiili otoritenin kurulduğu ve uygulandığı ülke parçalarında artık insancıl hukuk uygulanacaktır. Yine 1907 tarihli ve işgal hukukunun esasını, işgalcinin hakları ve yükümlülüklerini düzenleyen “Kara Savaşında Uygulanacak Kurallar” başlıklı La Haye Sözleşmelerine Ek IV. No’lu Düzenlemelerin 43. maddesine göre, meşru otoriteyi eline geçiren işgalci güç, kamu düzeni ve kamu güvenliğini tesis etmek için en hızlı şekilde gerekli tedbirleri almalıdır (Benvenisti, 2012).

İnsancıl hukuk, her somut olayda farklı yorumlanması gereken, orantılılık, ihtiyatlılık, temel insani değerlere saygı gibi bazı açık ilkeler içerir. Sivillerin hedef alınmasına, ayırım gözetmeyen saldırılara yönelik veya orantısız sivil zarara yol açması muhtemel saldırılara yönelik yasaklar, insani koridorlara izin verilmesi, çocukların durumunun gözetilmesi, insani aktörlerin korunması ve bir savaş ve toplu cezalandırma yöntemi olarak açlığın yasaklanması yükümlülükleri bunlardan en önemlileridir (1949 Cenevre Sözleşmesi, Md. 16, 17, 18 ve 19). İsrail saldırıla-

rında sıkça rastlanan sivil alanlara ateş açılması olaylarında, medyada yer alan ve terörist hedeflere yönelik olmasına karşın, basitçe sivillere yönelmiş saldırıların küçümsendiği (“World reacts...”, 2023), terörizmle mücadelenin yüceltildiği haberler, aslında hedefin statüsüne ilişkin şüphelerin olduğu durumlarda hedefin sivil olduğunun varsayılması kuralının ihlalidir.

Örneğin medyada Gazze için kullanılan ve Filistin halkının direnişinin meşruluğuna vurgu yapma niyetinde olan “açık hava hapishanesi” ifadesi bile Filistin halkının öyle ya da böyle bir suç işlediği ön yargısını çağrıştırmaktadır. Filistin halkının özgürlüğünü savunmanın ön koşulu, Hamas hareketinin “terörist” ilan edilmesi ya da hiç değilse “kınanması” olarak tanıtılmaktadır (“Kar Burley remarks...”, 2023).

Oysa uluslararası hukukta üzerinde fikir birliğine varılmış bir “terörist” tanımı bulunmamaktadır. Filistin halkı yıllardır İsrail devleti tarafından korku, zulüm ve sürgün gerçeğiyle karşı karşıya bırakılmakta, yani sözlük anlamıyla terörize edilmektedir. Ne yazık ki özellikle Batı medyasında, Filistin halkının direnme hakkını teyit eden BM Genel Kurulu kararları yer bulamamaktadır. Aslında Batı medyasının odağı Filistin halkının varlığını mümkün olduğunca görmezden gelmektir. Zira işgal altındaki Filistin topraklarında yaşamaya çalışan bir halkın varlığını kabul etmek, sömürgeci politikaları kabul etmek, sömürge rejimi altındaki bütün halkların self determinasyon hakkı olduğunu kabul etmek anlamına gelecektir.

Sadece Ekim ayından bu yana, iki aydan kısa bir süre içinde 15.000'den fazla sivilin öldürüldüğü Filistin’de, hastaneler, mülteci kampları ve büyük yerleşim alanları yerle bir edilmiştir. Tahliye emirleri ve abluka uygulanması Gazze nüfusunun çoğunluğunu yerinden etmiş ve temel ihtiyaçlara erişimin engellenmesine neden olmuştur (“Crisis in Israel”, 2023; “More-than-15900-Palestinians”, 2023). İsraili yetkililerin Gazze’nin yok edilmesine ilişkin açıklamaları, İsrail askeri güçlerinin siviller ile meşru hedefleri ayırt edemediğini, insancıl hukuku ihlal ettiğini göstermekte ve soykırım suçunun maddi ve manevi unsurlarını karşılamaktadır.

Filistin’deki silahlı çatışmalara ilişkin, İsrail devleti ulusal çıkarlarını destekleyen siyasi söylem ve onun yarattığı kutuplaşma ışığında vurgulanması gereken en önemli hususlardan biri, önemli bir kısmı sivillerin korunmasına yönelik olan insancıl hukuk kurallarının müteakabiliyet esasına dayanmamasıdır. İnsancıl hukuka ilişkin normatif çerçeve, savaş durumundan etkilenmez ve diğer antlaşmaların uygulanmasından farklı olarak, insancıl hukukun emredici niteliği, taraflardan birinin bu normları ihlal etmesi halinde diğerinin ihlaline ya da normları görmezden gelmesine cevaz vermez (VAHS, Md. 60/5, 1969).

Toplumsal yaşamı düzenleyen bütün kurallar gibi uluslararası hukuk da bir dizi

norm olmaktan öte, dünya düzenine yönelik sosyal bir pratiği temsil etmektedir (Joyce, 2002). Hatta merkezi bir yasa koyucunun olmadığı gerçeği dikkate alındığında, uluslararası hukukun sosyal pratiği yansıtma yönü çok daha belirgindir. Özellikle kuvvet kullanma yasağına ve silahlı çatışmaların yürütülmesine ilişkin uluslararası hukuk kurallarının çoğu durumda tartışmalı nitelik arz etmesi, medyaya küresel yönetime yön vermek için açık kapı bırakmaktadır.

İşgal altındaki Filistin’de 1967’den beri insancıl hukukun ihlal edildiği, Gazze’deki İsrail ablukası, orantısız güç kullanımı, sivillerin hedef alınması, uluslararası hukuka aykırı toprak genişlemesi ve Filistinlilerin yerinden edilmesine ilişkin İsrail eylemleri gerek BM gerekse de sivil toplum kuruluşlarının raporları ile kayıt altında alınmıştır. İsraili sivillerin rehin alınması karşılığında Filistin’de sivillerin soykırıma tabi tutulması gibi insan hayatı ve onuru üzerinden değerler karşılaştırması yapılmasının kutuplaşma ve kamuoyu gözünde meseleyi iyiler ve kötüler arasındaki bir savaşa çevirme dışında bir sonucu olmayacaktır. Filistin’de yaşanan insani krizin, özellikle Hamas iktidara geldikten sonra, medya tarafından aktarılış tarzı, bu unsurların ve işgal fiilinin kendisinin göz ardı edilmesine neden olmakta, uluslararası hukukun Filistin halkına sırtını döndüğü izlenimi uyandırmakta ve onları saldırgan bir devletin işgali ile Hamas hareketinin siyasi öncelikleri arasında seçim yapmaya zorlamaktadır.

Bu noktada medyanın hem ahlaki hem de hukuki görevi, uluslararası hukukun işlemeyen hesap verme mekanizmalarının işlemesi için kamuoyu baskısı oluşturmaktır. Savaş alanında görev yapan medya organları, hem büyük bir risk altında çalışmakta hem de hukukun uygulanması ve etkin soruşturmaların yürütülmesi için ilk elden delilleri toplamakta ve aktarmaktadırlar. Medyanın insancıl hukukun uygulanması gerekliliğini vurgulamak yerine taraflı yayınlar yapması, aslında uluslararası hukukun bir hukuk disiplini olmadığı, siyasi temennilerden ibaret ve emperyalist Batı hegemonyasına tabi bir araç olduğu yargısını yaymaya yaramaktadır. Böylece en çok ihtiyaç duyulan anda uluslararası hukuk çalışmadığı gibi çalışmaya da zorlanmamaktadır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Arık, Emel. (2013). Irak'tan Suriye'ye İliştirilmiş Gazetecilik. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi (19), 60-77.
- "As Gaza War" (2021) <https://www.nytimes.com/2021/05/12/world/middleeast/israeli-palestinian-conflict-gaza-hamas.html> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- Başeren, Sertaç Hami. (2003) Uluslararası Hukukta Devletlerin Münferiden Kuvvet Kullanmalarının Sınırları. Ankara. 47-49.
- Batır, Kerem& Aras, İlhan. (2011) Self-Determinasyon Hakkı ve Filistin Devleti Bağlamında Filistin Sorunu. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi. Cilt: 1 Sayı: 1. 146 - 164
- "BBC defends" (2023) <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-67076341> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- Benvenisti, Eyal. (2012) The International Law of Occupation, 2th Edition, Oxford University Press. 109
- Blank, Laurie R. (2016). Media Warfare, Propaganda, and the Law of War, in Soft War: The Ethics of UN Armed Conflict. Emory Legal Studies Research Paper No. 16-418
- Blum, Yehuda Z. (1968) The Missing Reversioner: Reflections on the Status of Judea and Samaria", Israel Law Review. Vol. 3. 279-301
- "BM İsrail Filistin", 2023 <https://www.gazeteduvar.com.tr/bm-israil-filistin-topraklarini-acik-hava-hapishanesine-cevirdi-haber-1627677> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Birleşmiş Milletler Şartı (BM Şartı, 1945), 1 UNTS XVI, Türkçe metni için bkz. <https://turkiye.un.org/tr/33499-birle%C5%9Fmi%C5%9F-milletler-antla%C5%9Fmas-C4%B1> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Burri, Nina. (2015) Bravery or Bravado? The Protection of News Providers in Armed Conflict. International Humanitarian Law Series. Vol.45. Brill/Nijhoff. 40
- Cenevre Sözleşmesine Ek I. Protokol. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts) (Protocol I), adopted on 8 June 1977, 1125 UNTS 3 (entered into force 7 December 1978)
- Cohan, John Alan. (2003). September 2003 The Bush Doctrine and the Emerging Norm of Anticipatory SelfDefense in Customary International Law. Pace Int'l L. Rev. Vol. 15. 283
- Coşkun, Seyit. (2018 Güz). Savaş ve Barış: Haklı/Adil Savaşa İlişkin Ahlaki Açmazlar. FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi). Sayı: 26. 149-160.
- Cottle, Simon (2006). Mediatized Conflict. McGraw-Hill Education. 74-80.
- "Crisis in Israel", 2023. <https://www.amnesty.org.uk/resources/briefing-crisis-israel-and-occupied-palestinian-territories-01122023> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- "Cross border fire" (2023) <https://www.reuters.com/world/middle-east/cross-border-fire-gaza-after-israeli-police-raid-al-aqsa-mosque-2023-04-05/> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)

hi: 06/12/2023)

- Çağiran, Mehmet Emin. (2011) Raymond Aron ve Uluslararası Hukukun Hukuk Niteliği, *Journal of Istanbul University Law Faculty* 56 / 1-4. 71-96.
- Çoban, Savaş. (2013). Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya, Parşömen Yayıncılık
- Dalar, Mehmet (2008). Uluslararası Hukukta " Haklı Savaş " Doktrini: Bir Problemin Analizi. *Muhafazakâr Düşünce*. Yıl: 4. Sayı:15. 229-247
- Davis, Angela Y. (2016). *Freedom Is a Constant Struggle : Ferguson, Palestine, and the Foundations of a Movement*. Haymarket Books
- Diñçer, Melih (2018). Uluslararası İlişkilerde Adil Savaş Teorisi: St. Thomas Aquinas'ın Adil Savaş Modelinin Dördüncü Haçlı Seferi'ne Uygulanması. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(14). 109-120
- Dinstein, Yoram. (2009). *The International Law of Belligerent Occupation*. Cambridge University Press. 286
- Dooley, Brendan. (2015). Media and History. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences (Second Edition)*. 11-18, 11.
- Ereker, Fulya A. (Güz 2004). İlkçağlardan Günümüze Haklı Savaş Kavramı. *Uluslararası İlişkiler*. Cilt 1. Sayı 3. 1-36.
- Fleck, Dieter (ed). (2008). *The Handbook of International Humanitarian Law*. Second Edition. Oxford. 1
- Foster, Freya. (2015) The Price of News From the Front Line: Rethinking the Protection of Media Personnel under International Humanitarian Law. *Journal of Conflict & Security Law*. Vol. 20. 455–56.
- Freymond, Jacques. (1965). Review of Paix et guerre entre les nations, by R. Aron. *Revue Historique*, 233(2), 511–514
- G. McLaughlin, (2016). Goodbye Vietnam Syndrome: The Embed System in Afghanistan and Iraq. In *The War Correspondent*. 141–158.
- "Gazze dünyanın", 2023 <https://bianet.org/haber/gazze-dunyanin-en-buyuk-acikha-va-hapishanesi-122430> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Glennon, Michael J. (May - Jun., 2003). Why the Security Council Failed. *Foreign Affairs*, Vol. 82, No. 3. 16-35
- "Guterres Filistinliler", 2023 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/guterres-filistinliler-56-yildir-bogucu-bir-iscgale-maruz-tutuluyor-806641.html> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Grotius, Hugo. *Savaş ve Barış Hukuku*. Çeviren: Prof. Dr. Seha Meray. SAY Yayınları, 2011.
- "Guterres Filistinliler", 2023 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/guterres-filistinliler-56-yildir-bogucu-bir-iscgale-maruz-tutuluyor-806641.html> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)

- “ Hamas - İsrail Savaşı: Nasıl başladı, ilk ayında neler yaşandı?” 2023, <https://tr.euronews.com/2023/10/15/hamasin-silahli-kanadi-gazzeden-israile-roket-saldirisi-baslatti> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- “ Hamas-İsrail savaşı”, 2023 https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_Hamas-%C4%B0srail_Sava%C5%9F%C4%B1 (06/12/2023)
- Ian Brownlie. (2003). *The Principles of Public International Law*. Oxford University Press. 699
- Haigh, Michel M. Vd. (2006). A Comparison of Embedded and Nonembedded Print Coverage of the U.S. Invasion and Occupation of Iraq. *The International Journal of Press/Politics*. Cilt 11, No 2. 139-153
- Hardaway , Robert. (Winter 2004) The Role of the Media, Law, and National Resolve in the War on Terror. *Denver Journal of International Law & Policy*. Vol. 33 (1). 104-130
- Hoş, Serdar H. (2020). *Haklı Savaş ve İnsancıl Hukuk*. Oniki Levha Yayıncılık.
- “How many Palestinians”, 2023. <https://www.reuters.com/world/middle-east/how-many-palestinians-have-died-gaza-war-how-will-counting-continue-2023-12-06/> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- ICC (1998). Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. 2187 UNTS 3.
- International Court of Justice (ICJ) *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*. Merits, Judgment. I.C.J. Reports 1986, p. 14, parag. 176
- “İsrail-Hamas savaşı, ölü sayısı 1100’ü geçti” 2023, <https://www.dw.com/tr/i%C3%87srail-hamas-sava%C5%9F%C4%B1-%C3%B6l%C3%BC-say%C4%B1s%C4%B1-1100%C3%BC-ge%C3%A7ti/a-67036487> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- “Israel-Hamas war live: 32 Palestinians killed by Israeli strikes since ceasefire expired, says Gaza health ministry”, 2023 <https://www.theguardian.com/world/israel-hamas-war> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- “Israel-Hamas war updates: More Palestinian prisoners released”, 2023 <https://www.aljazeera.com/news/liveblog/2023/11/30/israel-hamas-war-live-sixth-captive-prisoner-swap-ahead-of-truce-deadline> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- “Israel-Palestinian”, 2023 <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/09/why-israel-palestine-conflict-history> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- “Israeli police” (2023) https://www.lemonde.fr/en/international/article/2023/04/05/israeli-police-raid-at-al-aqsa-mosque-in-jerusalem-sparks-protests-and-violence_6021750_4.html (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- Jacobson, Gary C., (December 2010), A Tale of Two Wars: Public Opinion on the U.S. Military Interventions in Afghanistan and Iraq Source. *Presidential Studies Quarterly*. December 2010, Vol. 40. No. 4. 585-610, 586
- “Jewish settler kills” (1988) <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1988/01/12/jewish-settler-kills-youth-in-west-bank-confrontation/bd->

- 3bffd6-2a24-46a0-8dc1-607e465962c7/ (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- Joyce, Daniel (2020). *Informed Publics, Media and International Law*. Hart. 79
- Kasım, Metin (2011). Hitler Döneminde Propaganda Aracı Olarak Radyo. *Selçuk İletişim*. Cilt: 6 Sayı: 4. 64 – 75.
- “Kay Burley’s remarks” 2023 <https://www.breakingnews.ie/israel-hamas/kay-burleys-remarks-about-palestinian-ambassador-receive-1500-complaints-1541202.html> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Kretzmer, David. (1968) *The Occupation of Justice: The Supreme Court of Israel and the Occupied Territories*, State University New York Press
- Kosirnik, Rene. (1997). The 1977 Protocols: A Landmark in the Development of International Humanitarian Law. *International Review of the Red Cross*. Vol. 320. 483–505.
- Krasner, Stephen D. *Realist Views of International Law*, Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law) (96) (March 13-16, 2002), 265-268.
- Levett, Simon. (2019). *Protecting Journalist Sources in War-Time*. *Griffith Journal of Law & Human Dignity*, Vol. 7, Issue 2
- “Media” OED. (2023). https://www.oed.com/dictionary/media_n2?tab=factsheet#37520622
- “Medya”, TRT. (2023). <https://trtakademi.net/yayinlarimiz/yayincilik-ve-medya-sozlugu/> (Erişim Tarihi: 06.12.2023)
- Moore, Major Douglas W. (2009). *Twenty-First Century Embedded Journalists: Lawful Targets*, *Army Law*. 1
- “More than 15900” 2023 <https://www.reuters.com/world/middle-east/more-than-15900-palestinians-killed-gaza-since-oct-7-palestinian-health-minister-2023-12-05/#:~:text=7%20Palestinian%20health%20minister,-By%20Ali%20Sawafta&text=RAMALLAH%2C%20West%20Bank%2C%20Dec%205,health%20minister%20said%20on%20Tuesday> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Myjer, Eric P.J. & Nigel, White D. (April 2002). The Twin Towers Attack: An Unlimited Right to Self-Defence?. *Journal of Conflict & Security Law*. Vol. 7. No. 1. 5-17
- “Political analysts”, 2023. <https://www.cnn.com/2023/10/08/israels-9/11-political-analysts-react-to-deadly-hamas-attack.html> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- OCHA, 2023. *Data on Casualties*. <https://www.ochaopt.org> (Erişim Tarihi: 13/12/2023)
- Önal, Hüseyin. (2023). *Filistin Meselesinin Bir Uluslararası Hukuk Sorunu Olarak Ortaya Çıkışı*. *Uluslararası Hukukta Filistin Meselesi*. Editörler: Kayhan, Ali Kerem & Karaoğlu, Ali Osman Adalet Yayınevi.
- Özkaya, Aslı. (1997). *Medya ve Körfez Savaşı*. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 52(01). 576.
- Özyürek, Mehmet (2023), *İşgal, İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları: İsrail Yerleşim Birimleri Filistin Meselesi*. *Uluslararası Hukukta Filistin Meselesi*. Editörler: Kayhan,

Ali Kerem & Karaoğlu, Ali Osman Adalet Yayınevi.

Qualter, Terence H. (1980) Propaganda ve Propagandanın Gelişimi. Çeviren Ünsal Ozkay, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 35 Sayı: 01, 254-307.

Roberts, Adam. (1990). Prolonged Military Occupation: The Israeli-Occupied Territories Since 1967. The American Journal of International Law Vol. 84(1). 44-103

Röling, Bert V.A. (1973). International law and the maintenance of peace. Netherlands Yearbook of International Law (4), 1-103.

Safty, Adel. (Summer/Fall 1991). Language and Propaganda: Challenges to Media Interpretations of The Palestine Question. Arab Studies Quarterly . Vol. 13. No. 3/4. 91-117

Seth, Ackerman. (Winter 2001) Al-Aqsa Intifada and the U.S. Media. Journal of Palestine Studies, Vol. 30. No. 61-74, 62

Solis, Gary D. (2016). The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War. Second Edition. Cambridge. 186

Taşdemir, Fatma (2006). Uluslararası Anarşiye Giden Yol: Uluslararası Hukuk Açısından Önleyici Meşru Müdafaa Hakkı. Uluslararası Hukuk ve Politika. 2(5). 75-89

Tokgöz, Oya (2005). Irak Savaşında Yeni Bir Gazetecilik Uygulaması: Embedded (iliştirilmiş) Gazetecilik Uygulaması. in A New Practise of Journalism in iraqi War: Embedded Journalism, içinde Savaşın Yüzleri Uzlaşmanın Aşamaları (Faces of War Phases of Reconciliation) Der. Ülkü Doğanay. Ankara Üniversitesi Basımevi. 75-85.

Turhan, Turgut. (2009) Uluslararası İnsancıl Hukuk ve İsrail'in Gazze Harekatı. İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi. No. 41. 161-182

Tütüncü, Ayşenur. (2022). İnsancıl Hukuka Giriş. Beta Yayınları. İstanbul

United Nations Security Council (UNSC) Res 1373 (28 September 2001) UN Doc S/RES/1373

United Nations Security Council (UNSC) Res 686 (2 March 1991) UN Doc S/RES/686

United Nations Security Council (UNSC) Res 687 (3 April 1991) UN Doc S/RES/687

United Nations Security Council (UNSC), Res 95 (1951) UN Doc S/RES/95

United Nations Security Council (UNSC), Res 101 (1953). UN Doc. S/RES/101

United Nations Security Council (UNSC), Res 338 (1973) UN Doc. S/RES/338

United Nations Security Council (UNSC), Res 242 (1967) UN Doc. S/RES/242

UNESCO. International Programme for the Development of Communication. UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity. UN Doc CI-12/CONF.202/6 (12 April 2012)

UN General Assembly (UNGA, 2022). Israeli Practices Affecting the Human rights of the Palestinian People in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem. 30-Dec-2022. (A/RES/77/247)

UNGA, 1952. The right of peoples and nations to self-determination. A/RES/637 (16 De-

- cember 1952)
- UNGA, 2019. The Safety of Journalists and the Issue of Impunity. UN GA Res 74/157 (18 December 2019)
- UNGA, 2012. Status of Palestine in the United Nations. A/RES/67/19 (4 December 2012)
- UNGA. Resolution Adopted on The Report of The Ad Hoc Committee on The Palestinian Question. A/RES/181(II) (29 November 1947)
- UNGA. Palestine: Question of an International Regime for the Jerusalem Area and the Protection of the Holy Places. A/RES/303(IV). (9 December 1949)
- UNHRC Human Rights Council, The Safety of Journalists, UN Doc A/HRC/RES/39/6 (27 September 2018).
- VAHS (1969). Vienna Convention on the Law of Treaties, May 23, 1969. 1155 U.N.T.S. 331; 8 I.L.M. 679.
- “What We Know About the War Between Israel and Hamas”, 2023 <https://www.nytimes.com/article/israel-gaza-hamas-what-we-know.html> (erişim: 06/12/2023)
- “Verilerle İsrail - Hamas savaşının bir ayı” 2023, <https://www.bbc.com/turkce/articles/cd1p714d4d4o> (Erişim Tarihi: 06/12/2023)
- Walid, Khalidi. (1985). A Palestinian Perspective on the Arab-Israeli Conflict. Journal of Palestine Studies. Vol. 14/4. 35-48
- Watson, Geoffrey R. (2000). The Oslo Accords: International Law and the Israeli- Palestinian Peace Agreements, Oxford University Press. 36
- Williams, Raymond. 1983. Keywords: A Vocabulary of Culture and Society, Revised Edition. Fontana Press. 203-204.
- “World Reacts” 2023 <https://www.reuters.com/world/middle-east/world-reacts-surprise-attack-by-hamas-israel-2023-10-07/> (Erişim Tarihi: 05/12/2023)
- Wouters, Jan & Ruys, Tom. (2006) The Legality of Anticipatory Military Action after 9/11: The Slippery Slope of Self-Defense. Studia Diplomatica, Vol. 59. No. 1. 45-67
- Yalçinkaya, Haldun (Güz 2008). Savaşlarda Asker-Medyâ İlişkilerinin Geldiği Son Aşama: İliştirilmiş Gazetecilik. Uluslararası İlişkiler. Cilt 5. Sayı 19. 29-56.
- Yanagizawa-Drott, D. (2014). Propaganda and Conflict: Evidence From the Rwandan Genocide. The Quarterly Journal of Economics, 129(4). 1947–1994.
- Yoloğlu, Nurhayat. (2017) Küresel Medya ve İletişim Anlayışında Aktüel Enformasyondan Dezenformasyona Yöneliş. Middle Black Sea Journal of Communication Studies. Vol. 2(1): 8-15, 12.
- III. Cenevre Sözleşmesi. Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War (Third Geneva Convention). adopted on 12 August 1949. 75 UNTS 135 (entered into force 21 October 1950)